

Hemşirelerin Temel Psikolojik İhtiyaçları ve Etkileyen Faktörler

Basic Psychological Needs of Nurses and Factors Affecting

Hava KAYA^a, Özlem ŞAHİN ALTUN^b

ÖZ Amaç: Bu araştırma; hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Materyal ve Metot: **Araştırma,** Nisan 2014–Ocak 2015 tarihleri arasında Van ilindeki devlet hastaneleri ve üniversite hastanesinde görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 706 hemşire üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu ” ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ) ile toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 20.0 istatistik analiz programı aracılığı ile sayı, yüzde dağılımı, ortalama, bağımsız gruplarda t-testi, One Way Anova testi ile Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Bulgular: Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde hemşirelerin %63.3’ünün kadın, %46.0’sının 26-33 yaş aralığında, %49.2’sinin lisans mezunu, %50.7’sinin evli olduğu, %58.1’inin çocuk sahibi olmadığı, %41.2’sinin 2 çocuk sahibi olduğu ve %33.1’inin gelir durumunun kısmen yeterli olduğu, %53.1’inin toplam çalışma süresinin 1-5 yıl olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin TPIÖ toplam puan ortalamalarının 69.61±8.84 olduğu bulunmuştur. TPIÖ ölçeği alt boyut ortalamaları ise, özerlik ihtiyacı alt boyutu için 22.61±4.58, yeterlilik ihtiyacı alt boyutu için 19.91±3.13 iken, ilişki alt boyutu için ise 27.43±3.95 olarak saptanmıştır. **Sonuç:** Hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaçlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. **Anahtar Kelimeler:** Hemşire, temel psikolojik ihtiyaçlar

ABSTRACT Aim: This study was carried out descriptively to determine the basic psychological needs of nurses and the factors that influence them. **Materials and Method:** The research was carried out in April-October 2014 on 706 nurses who both work in the state hospitals and in the university hospital in Van and have agreed to participate in the research. The research data was collected by using "Personal Information Form" and "Basic Psychological Needs Scale". The analysis of the data was observed by testing number, percentage, average, t-test in independent groups, One Way ANOVA test and Kruskal-Wallis test via SPSS 20.0 statistical analysis program. **Result:** After the examination of socio-demographic characteristic of nurses, following findings were revealed: %63.3 of nurses are women, %46.0 of nurses are 26-33, %49.2 of nurses are bachelor, %50.7 of nurses are married, %58.1 have no child, %41.2 of nurses have 2 children, %33.1 of nurses' income are partially sufficient, %53.1 of nurses' work years are about 1-5 years. TPIO total scores of the nurses were found to be 69.61 ± 8.84. The average subscales of TPIO scale for the need of autonomy subscale was about 22.61 ± 4.58, the need for qualification subscale was about 19.91±3.13 and the need for relationship subscale was about 27.43 ± 3.95. **Conclusion:** It was found that basic psychological needs of the nurses were at a high level. **Keywords:** Nurse, basic psychological needs, self-determination theory

Giriş

İnsanların sağlığından sorumlu olan sağlık çalışanlarının temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması, toplumun esenliği açısından önem arz etmektedir. Sağlık çalışanları arasında önemli bir kesimi oluşturan hemşirelerin; sağlıkla uğraşan diğer meslek gruplarına kıyasla daha çok etkileşim içinde oldukları bilinen bir gerçektir (1).

Bu bakımdan hemşirelerin işlerini sağlıklı ve daha etkili yapabilmeleri için, bireysel olarak mutluluk düzeylerinin yüksek olması önemlidir.

Mutluluk düzeyini yükseltmek ise öncelikle, temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmışlık düzeylerini ve bu düzeylere etki eden faktörleri belirlemekle mümkündür (1,3).

Psikolojik ihtiyaçlar saygınlık, güven, sevgi, ilişki, ait olma ve başarı ihtiyacıdır (4). Bu ihtiyaçlar bireysel farklılıklara rağmen, doğaya uygun psikolojik gereklilikler olan iyi oluş ve gelişim ihtiyaçlarından kaynaklanır. Bu ihtiyaçların karşılanmaması bireyde tatminsizlik

Geliş Tarihi/Received: 02-03-2017/ **Kabul Tarihi/Accepted:**27-02-2018

^a Öğr. Gör. Hakkari Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, e-mail:havakaya.26@outlook.com, ORCID:0000-0002-3497-0545

^bYard. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği ABD, E-mail: oz_sahin@myynet.com, ORCID: 0000-0001-6727-6480

Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği ABD., Yüksek Lisans Tezidir. 4-6 Şubat 2015 tarihleri arasında Belçika Antwerp şehrinde düzenlenen “CARE4 – International Scientific Nursing and Midwifery Congress” ne poster bildirisi olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar /Correspondence: Yard. Doç. Dr. Özlem ŞAHİN ALTUN, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği AD, e-mail: oz_sahin@myynet.com

duygusunun ortaya çıkmasına sebep olur. Bireylerde tatmin edilmemiş gereksinimler farklılık gösterebileceğinden, bu gereksinimlerin uyarılma ve tatmin edilme yöntemleri de farklıdır (5). Başkalarından alınan tepkiler ve geribildirimlerin psikolojik ihtiyaçların karşılanmasında büyük rol oynadığı da söylenebilir (6).

İnsan, yaşadığı çevreden etkilenen ve yaşadığı çevreyi de etkileyen sosyal bir varlıktır (2,7). Öz-belirleme kuramı (ÖBK): Ryan ve Deci (2000) tarafından geliştirilen kuram bireyin kendi davranışını başlatmasında ve düzenlemesinde seçim duygusunu yaşamasıdır (8). ÖBK'ya göre, insanlar evrensel nitelikte ve doğuştan gelen üç temel psikolojik ihtiyacı (özerklik, yeterlilik ve ilişki) paylaşırlar (8,9). Bu ihtiyaçlar, sosyal olaylar tarafından desteklendiği takdirde, insanda doğuştan gelen gelişim eğilimi etkinleşir (9). Bu yönüyle ÖBK, insanın sosyal, bilişsel ve duyuşsal özelliklerini bir çatı altında toplayan, sentez niteliğinde bir kuram olarak değerlendirilebilir (3).

ÖBK'ya göre, temel psikolojik ihtiyaçların tatmin edilmemesi, negatif sonuçlar doğurur (10). Kaygı, depresyon, yapılan işlere karşı duyulan motivasyonun azalışı, bireyin kendine ve çevresine yabancılaşması, negatif sonuçlar arasında gösterilebilir (9). Kendisine ve çevresine yabancılaşan, yaptığı işe motive olmayan ve yaptığı işten zevk almayan birey depresif duygu ve eğilimler gösterebilir ve çevresiyle de sağlıklı iletişim kuramayabilir (11,12). Bununla beraber birey, mesleğini verimli bir şekilde icra edemeyebilir (13). Bu nedenle sağlık hizmetlerinde verimliliğinin artırılması için hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanmasını engelleyen faktörlerin de ortadan kaldırılması ve bu ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmaların desteklenmesi önemlidir (14).

Literatür taramalarında, hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ) kullanılarak değişik alanlarda yapılmış tanımlayıcı birçok araştırmaya ulaşılmıştır (15,16,17,18,19).

Materyal ve Metod

Araştırmanın Amacı ve Türü

Bu araştırma, hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Nisan 2014–Ocak 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veriler, Van İlinde bulunan Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi, Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İpekyolu Devlet Hastanesi, Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinden toplanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi (352), Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi (531), İpekyolu Devlet Hastanesi (106), Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde (12), görev yapan hemşireler oluşturmaktadır (N=1001). Araştırmada herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmamış ve verilerin toplandığı tarihler arasında (yıllık, ücretsiz, hastalık, doğum izni vb.) olmayan ve ulaşılabilen 895 hemşire araştırma kapsamına alınmıştır. Bu hemşirelerden gönüllü olarak katılmak isteyen 814 hemşireye veri toplama aracı dağıtılmış, ancak 706 hemşire anket formunu tam olarak doldurmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacı tarafından veri toplama araçları kullanılarak toplanmıştır. Bu araçlar; “Kişisel Bilgi Formu” ile “Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği”dir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form, hemşirelerin kişisel ve mesleki özellikleri olan yaş, cinsiyet, eğitim, medeni durumu, çocuk sayısı, çalıştığı kurum, hangi klinikte çalıştığı, hemşirelik görevi, kaç yıldır çalıştığı, kaç yıldır klinikte çalıştığı, mesleğini sevip sevmediği, kurumun beklentilerinin ne oranda karşıladığı, kurumda duygu ve düşüncelerinin ne oranda dikkate alındığı, günlük iş yükü, gelir düzeyini belirlemeye yönelik toplam 15 sorudan oluşmaktadır.

Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ)

Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği (TPIÖ), ilk olarak iş ortamındaki temel psikolojik ihtiyaçların karşılanışlık düzeyini belirlemeye yönelik geliştirilmiş, güvenilirlik ve geçerliği test edilmiştir. (Gagné) (20) tarafından 2003 yılında geliştirilen

TPIÖ, küçük değişikliklerle yaşamın genelindeki temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmışlığını ölçmeye yönelik olarak dönüştürülmüştür. Ölçeğin değişik formları bazı çalışmalarda kullanılmış olup güvenilirlik ve geçerliği test edilmiştir. Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.87'dir.

Sünbül ve arkadaşları tarafından (21) 2003 yılında TPIÖ Türkçe 'ye uyarlanırken beşli dereceleme tipi tercih edilmiştir. Bu ölçeğin, her bir maddesi bireyin gereksinim duyduğu alanlarla ilgilidir. Ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.87'dir.

TPIÖ 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin üç alt boyutu vardır. Bireyin, bir boyuta giren maddelerden aldığı puanlar toplanarak, her bir birey için 3 alt boyutta ölçek puanı elde edilmektedir. Bu üç boyut sırasıyla: Özerklik İhtiyacı, Yeterlilik İhtiyacı, İlişki ihtiyaçlarıdır. Düz cümle yapısında ve olumlu ifadeleri içeren ölçek maddeleri; 5=Çok Doğru, 4= Doğru, 3=Biraz Doğru, 2=Doğru Değil, 1=Hiç Doğru Değil şeklinde puanlanmaktadır. Kuramsal olarak her bir madde için puanlama 1 ile 5 arasına değiştiği için ölçeğin özerklik alt boyutundan toplam puan en yüksek 35, en düşük 7'tir. Yeterlilik ihtiyacı alt boyutunda toplam puan en yüksek 30, en düşük 6'dir. İlişki alt boyutunda toplam puan en yüksek 40, en düşük 8'dir. Puan arttıkça birey daha fazla psikolojik ihtiyacının karşılandığını hissetmekte, puan düştükçe psikolojik olarak engellendiği anlaşılmaktadır. Örneğin yeterlilik boyutunda kişinin puanının yüksek olması, kişinin kendini yeterli hissettiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin boyutlarına göre madde dağılımları (21).

Özerklik ihtiyacı: Bireyin insanlarla ilişki kurarken kendini güvende hissetme ve sosyal ilişkilerinde diğerlerinden bağımsız olma arzusunu kapsamakta ve 1., 4., 8., 11., 14., 17. ve 20. maddeler olmak üzere toplam 7 maddeden oluşmaktadır.

Yeterlilik ihtiyacı: Bireyin hem yaptığı işlerde hem de istediği sonuçları çıkarmakta kendisini muktedir hissetmesiyle ilgilidir. Bu faktör 3., 5., 10.,13., 15. ve 19. maddeler olmak üzere toplam 6 maddeden oluşmaktadır.

İlişki ihtiyacı: Kişisel ilişkilerle ilgili olarak insanın başka insanlarla düşünce ve duygularını paylaşmasını, çevredeki diğer kişilerle yakın ilişkiler kurulmasını, kurulan bu yakın ilişkilerin tatmin edici olmasını kapsayan bu faktör 2., 6., 7., 9., 12., 16., 18. ve 21. maddeler olmak üzere toplam 8 maddeden oluşmaktadır (22). Ölçeğin 3, 4, 7, 11, 15, 16, 18, 19 ve 20. maddeleri olumsuz maddelerdir. Bu araştırma kapsamında toplanan veriler ile iç tutarlık katsayısı hesaplanmış, tüm ölçek için 0.76, özerklik alt boyutu için 0.74, yeterlilik alt boyutu için 0.68 ve ilişki alt boyutu için 0.71 olarak bulunmuştur.

TPIÖ'nden alınan min-max puanlar ve puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde hemşire-lerin özerklik ihtiyacı alt boyutundan 22.61±4.58, yeterlilik ihtiyacı alt boyutundan 19.91±3.13, ilişki ihtiyacı alt boyutundan 27.43±3.95 puan aldığı ve toplam puan ortalamasının ise 69.61±8.84 olduğu saptanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 20 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Cronbach Alfa Katsayısı, frekans ve yüzde dağılımı, tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t-testi, One Way Anova Kruskal Wallis önemlilik testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmada kullanılması düşünülen ölçek, ölçeği geliştiren kişi tarafından e-posta yoluyla izini alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Onayı, sayı: 54355720-300/1931 07.05.2017 tarihinde verilerin toplanmasından önce de araştırmanın yapılacağı kurumlardan yazılı izinler alınmıştır. Veri toplama aşamasında hemşireler, araştırma konusunda bilgilendirilerek sözlü onayları alınmıştır. Ayrıca hemşirelere araştırmaya katılmaları durumunda verdikleri bilgilerin gizli tutula-cağı ve sadece bu araştırmada kullanılacağı belirtilerek "gizlilik ve gizliliğin korunması" ilkesine özen gösterilmiştir.

Araştırmanın Genellenabilirliği

Araştırma verileri, Van ilinde bulunan dört hastanede çalışan hemşirelerden elde edildiği için araştırma bulguları, bu araştırma kapsamındaki hemşirelerle sınırlıdır, genellenemez.

Bulgular

Hemşirelerin %63.3'ünün kadın, %46.0'sinin 26-33 yaş aralığında, %49.2'sinin lisans mezunu, %50.7'sinin evli olduğu, %58.1'inin çocuk sahibi olmadığı, %41.2'sinin 2 çocuk sahibi olduğu ve %33.1'inin gelir durumunun kısmen yeterli olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	447	63.3
Erkek	259	36.7
Yaş		
18-25 yaş	242	34.3
26-33 yaş	325	46.0
34 ve ↑	139	19.7
Eğitim		
Sağlık meslek lisesi	157	22.2
Önlisans	174	24.6
Lisans	347	49.2
Lisansüstü	28	4.0
Medeni durum		
Bekar	348	49.3
Evli	358	50.7
Çocuk sahibi olma durumu		
Olan	296	41.9
Olmayan	410	58.1
Çocuk sayısı(n=296)		
1	108	36.5
2	122	41.2
3	52	17.6
4 ve↑	14	4.7
Gelir durumu algısı		
Yeterli	111	15.8
Kısmen yeterli	234	33.1
Yetersiz	229	32.4
Çok yetersiz	132	18.7

Hemşirelerin % 50.7'sinin Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, %35.3'ünün Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaşı Tıp Merkezi, %12.6'sının İpekyolu Devlet Hastanesi, %1.4'ünün Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi'nde çalıştığı belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin mesleki özelliklerinin dağılımı

Özellikler	n	%
Toplam çalışma yılı		
1-5 yıl	375	53.1
6-10 yıl	217	30.8
11-15 yıl	65	9.2
16 yıl ve ↑	49	6.9
Çalışılan birim		
Cerrahi birimler	137	19.4
Dahili birimler	112	15.9
Çocuk	123	17.4
Yoğun bakım	135	19.1
Diş	10	1.4
Poliklinik	189	26.8
Çalışılan pozisyon		
Hemşirelik Hizmetleri	4	0.6
Müdürü	12	1.7
Hemşirelik Hizmetleri	17	2.4
Müdür Yardımcısı	70	9.9
Klinik Başhemşiresi	603	85.4
Klinik Sorumlu Hemşiresi		
Klinik hemşiresi		
Çalışma süresi		
1-5 yıl	504	71.4
6-10 yıl	156	22.1
11-15 yıl	35	5.0
16 yıl ve ↑	11	1.5
İş yükü/günlük		
Çok Fazla	247	35.0
Fazla	280	39.7
Normal	155	22.0
Az	10	1.3
Çok az	14	2.0
Mesleği sevme derecesi		
Çok seviyor	72	10.2
Seviyor	243	34.4
Kararsız	83	11.8
Sevmiyor	207	29.3
Hiç sevmiyor	101	14.3
Beklentilerini karşılama durumu		
Çok karşılıyor	11	1.5
Karşılıyor	134	19.0
Kararsız	128	18.1
Karşılmıyor	302	42.8
Hiç karşılmıyor	131	18.6
Kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınma derecesi		
Çok dikkate alınmıyor	19	2.7
Dikkate alınmıyor	157	22.2
Kararsızım	116	16.5
Dikkate alınmıyor	250	35.4
Hiç dikkate alınmıyor	164	23.2

Hemşirelerin %53.1'inin toplam çalışma süresinin olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin %19.4'ünün cerrahi, %19.1'inin yoğun bakım birimlerinde, %71.4'ünün 1-5 yıl süredir şu an çalıştığı birimde görev yaptığı saptanmıştır. Hemşirelerin %35.0'i günlük iş yükünün çok fazla, %39.7'si fazla, olduğunu ve hemşirelerin %34.4'ü mesleği sevdiği, %42.8'i kurumun çalışma ortamı beklentilerini karşılamadığını, %35.4'ü çalışılan kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınmadığını, belirtmiştir (Tablo 3).

TPİÖ'nden alınan min-max puanlar ve puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde özerklik ihtiyacı alt boyutundan en düşük 8 en yüksek 35, yeterlilik ihtiyacı alt boyutundan en düşük 7 en yüksek 30, ilişki ihtiyacı alt boyutundan en düşük 15 en yüksek 37 ve toplamda en düşük 39 en yüksek 99 puan aldığı belirlenirken, hemşirelerin özerklik ihtiyacı alt boyutundan 22.61±4.58, yeterlilik ihtiyacı alt boyutundan 19.91±3.13, ilişki ihtiyacı alt boyutundan 27.43±3.95 puan aldığı ve toplam puan ortalamasının ise 69.61±8.84 olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Hemşirelerin cinsiyet durumları ile yeterlilik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 3. TPİÖ'den Puan Ortalamalarının Dağılımı

Alt Boyutları	Min-Max	$\bar{X} \pm SS$
Özerklik ihtiyacı	8-35	22.61±4.58
Yeterlilik ihtiyacı	7-30	19.91±3.13
İlişki (aidiyet) ihtiyacı	15- 7	27.43±3.95
Toplam Puan	39-9	69.61±8.84

Hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerine göre TPİÖ puanları karşılaştırıldığında kadın hemşirelerin özerklik (27.19±3.79), yeterlilik (20.15±3.06), ilişki (27.57±3.92) alt boyutu ve toplam puan ortalamasının (70.00±8.82) erkek hemşirelerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

Hemşirelerin yaş grubu, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, çocuk

sayısı ve gelir durumuna göre ölçek alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır (p>0.05). 18-25 yaş grubundaki hemşirelerin özerklik (27.26±3.85), yeterlilik (20.08±3.20), ilişki (27.59±3.92) toplam puan ortalamasının (70.04±9.21) diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu, lisansüstü öğrenim mezunu hemşirelerin özerklik (22.82±5.68), yeterlilik (20.75±2.82) puan ortalaması ve toplam puan ortalamasının (70.07±9.39), lisans mezunu hemşirelerin ilişki (27.63±3.90) puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu, bekar hemşirelerin özerklik (27.63±3.74), yeterlilik (20.00±3.23), ilişki (27.63±3.74) toplam puan ortalamasının (70.20±8.92) evli hemşirelere göre daha yüksek olduğu, çocuk sahibi olmayan hemşirelerin özerklik (22.85±4.80), yeterlilik (19.98±3.20), ilişki (27.57±3.77) toplam puan ortalamasının (70.03±9.03) çocuk sahibi olan hemşirelere göre daha yüksek olduğu dört veya daha fazla sayıda çocuk sahibi olan hemşirelerin, özerklik (23.21±4.45) puan ortalamasının daha yüksek olduğu saptanırken, iki çocuk sahibi olan hemşirelerin yeterlilik (20.05±2.92), ilişki (27.39±4.06) toplam puan ortalamasının (69.56±8.85) diğer gruplara göre daha yüksek olduğu gelir durumunun yeterli olduğunu ifade eden hemşirelerin özerklik (23.83±4.07), ilişki (28.02±4.86) toplam puan ortalamasının (71.73±9.63) kısmen yeterli olduğunu ifade eden hemşirelerin yeterlilik (20.23±2.89), alt boyutu puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 5).

Hemşirelerin çalıştığı hastane ile özerklik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05). Hemşirelerin mesleki özelliklerine göre TPİÖ puan ortalamalarıyla karşılaştırılmaları tablo 5'de görülmektedir.

Hemşirelerin meslekte toplam çalışma süresi, çalıştığı klinikler, çalışma pozisyonları, çalışmakta olduğu birimde çalışma süreleri, günlük iş yükü durumları, hemşirelerin mesleğini sevme durumları, kurumun beklentilerini karşılama durumları ve çalıştıkları kurumda duygu ve düşüncelerinin dikkate alınma durumları ile temel psikolojik ihtiyaç ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin TPİÖ Ortalamalarıyla Karşılaştırılması

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan $\bar{X} \pm SS$
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlilik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	
Cinsiyet				
Kadın	27.19±3.79	20.15±3.06	27.57±3.92	70.00±8.82
Erkek	26.91±3.87	19.51±3.22	27.18±3.99	68.94±8.87
Test ve p değeri	t=0.94, p>0.05	t=2.62, p<0.05	t=1.28, p>0.05	t=1.54, p>0.05
Yaş				
18-25 yaş	27.26±3.85	20.08±3.20	27.59±3.92	70.04±9.21
26-33 yaş	27.14±3.70	19.81±3.02	27.51±3.88	69.83±8.41
34 ve ↑	26.65±4.03	19.87±3.30	26.94±4.14	68.36±9.13
Test ve p değeri	f=1.19, p>0.05	f=0.54, p>0.05	f=1.35, p>0.05	f=1.77, p>0.05
Eğitim				
Şğk. Mes. Lis.	22.44±5.11	19.92±3.17	27.59±3.97	69.74±9.88
Önlisans	22.38±4.57	20.19±3.18	26.97±4.01	69.33±8.46
Lisans	22.78±4.24	19.71±3.11	27.63±3.90	69.66±8.52
Lisansüstü	22.82±5.68	20.75±2.82	26.82±3.96	70.07±9.39
Test ve p değeri	KW=0.38, p>0.05	KW=6.41, p>0.05	KW=3.95, p>0.05	KW=0.34, p>0.05
Medeni durum				
Bekar	27.63±3.74	20.00±3.23	27.63±3.74	70.20±8.92
Evli	27.23±4.13	19.83±3.04	27.23±4.13	69.04±8.75
Test ve p değeri	t=1.36, p>0.05	t=0.72, p>0.05	t=1.36, p>0.05	t=1.75, p>0.05
Çocuk sahibi olma durumu				
Olan	22.27±4.25	19.82±3.05	27.23±4.18	69.04±8.56
Olmayan	22.85±4.80	19.98±3.20	27.57±3.77	70.03±9.03
Test ve p değeri	t=1.13, p>0.05	t=1.67, p>0.05	t=0.68, p>0.05	t=1.47, p>0.05
Çocuk sayısı(n=296)				
1	22.60±3.87	20.05±2.95	27.13±4.19	69.56±8.06
2	22.39±4.35	20.03±2.92	27.39±4.06	69.50±8.85
3	21.03±4.59	19.32±3.45	27.05±4.29	67.00±8.66
4 ve ↑	23.21±4.45	18.07±2.81	27.21±5.08	68.50±9.20
Test ve p değeri	KW=5.87, p>0.05	KW=6.65, p>0.05	KW=0.23, p>0.05	KW=3.88, p>0.05
Gelir durumu algısı				
Yeterli	23.83±4.07	20.21±3.15	28.02±4.86	71.03±9.63
Kısmen yeterli	23.22±4.32	20.23±2.89	27.56±3.65	70.68±8.09
Yetersiz	22.24±4.54	19.59±3.24	27.25±3.78	68.86±8.69
Çok yetersiz	21.11±5.05	19.67±3.30	27.00±3.84	67.42±9.19
Test ve p değeri	f=9.55, p<0.05	f=2.22, p>0.05	f=1.60, p>0.05	f=6.26, p<0.05

Tablo 5. Hemşirelerin mesleki özelliklerinin TPIÖ puan ortalamalarıyla karşılaştırılması

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan $\bar{X} \pm SS$
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	
Çalışılan hastane				
YYÜ Dursun Odabaşı Tıp Merkezi	22.14±4.54	19.78±3.06	27.08±3.75	68.99±8.37
Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hst.	23.17±4.33	20.01±3.23	27.75±4.16	70.28±8.96
İpekyolu Devlet Hastanesi	21.46±5.42	19.98±2.96	27.16±3.52	68.61±9.66
Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	24.00±3.01	19.10±3.41	27.10±4.22	70.20±7.50
Test ve p değeri	KW=12.95, p<0.05	KW=0.29, p>0.05	KW=6.91, p>0.05	KW=3.93, p>0.05
Toplam çalışma yılı				
1-5 yıl	22.98±4.49	20.09±3.00	27.80±3.83	70.51±8.73
6-10 yıl	22.70±4.48	19.76±3.37	27.29±3.86	69.37±8.67
11-15 yıl	20.29±4.47	19.69±3.05	26.00±4.42	65.72±8.09
16 yıl ve ↑	22.38±5.06	19.51±3.12	27.14±4.16	69.00±10.09
Test ve p değeri	F=6.60, p<0.05	F=0.96, p>0.05	F=4.16, p<0.05	F=5.72, p<0.05
Çalışılan birim				
Cerrahi birimler	22.83±5.18	19.86±2.97	26.91±4.08	69.60±9.85
Dahili birimler	23.02±4.54	19.94±3.71	29.60±3.47	70.46±8.86
Çocuk	22.67±3.98	19.83±2.78	27.17±3.49	69.68±7.35
Yoğun bakım	22.06±4.73	19.76±3.17	27.08±3.98	68.88±9.04
Diş	24.00±3.01	19.10±3.41	27.10±4.22	70.20±7.50
Poliklinik	22.47±4.47	20.14±3.08	26.95±3.98	69.58±8.94
Test ve p değeri	KW=4.87, p>0.05	KW=1.78, p>0.05	KW=41.88, p<0.05	KW=3.07, p>0.05
Çalışılan pozisyon				
Hemşirelik Hizmetleri Müdürü	23.00±2.70	20.75±1.89	29.50±4.72	73.25±3.94
Hemşirelik Hizmetleri Müdür	22.41±3.08	20.25±2.98	26.83±3.51	69.50±7.79
Yrd.	21.88±2.86	19.17±2.57	27.35±3.95	67.82±7.40
Klinik Başhemşiresi	22.57±4.46	20.17±2.74	27.77±3.80	69.90±7.10
Klinik Sorumlu Hemşiresi	22.63±4.68	19.89±3.20	27.39±3.97	69.61±9.11
Klinik hemşiresi	KW=1.21, p>0.05	KW=2.15, p>0.05	KW=2.22, p>0.05	KW=2.18, p>0.05
Test ve p değeri				
Çalışılan birimdeki çalışma süresi				
1-5 yıl	22.72±4.55	20.01±3.11	27.71±3.83	70.07±8.73
6-10 yıl	22.75±4.51	19.85±3.25	26.98±4.04	69.27±8.94
11-15 yıl	20.74±5.15	19.02±2.88	26.20±4.29	65.85±8.87
16 yıl ve ↑	21.45±4.29	19.36±3.41	24.63±4.84	65.45±9.70
Test ve p değeri	KW=5.61, p>0.05	KW=4.78, p>0.05	KW=9.07, p<0.05	KW=10.77, p<0.05
Günlük iş yükü durumu				
Çok Fazla	21.92±4.81	20.06±3.25	26.98±3.98	68.63±9.06
Fazla	22.90±4.79	20.06±3.13	27.75±3.87	70.41±9.19
Normal	23.21±3.66	19.69±2.94	27.56±3.94	70.12±7.94
Az	22.50±4.71	17.90±2.80	27.50±4.92	67.50±8.75
Çok az	22.14±4.20	18.35±2.53	27.35±4.12	66.92±5.53
Test ve p değeri	KW=8.16, p>0.05	KW=9.45, p>0.05	KW=5.58, p>0.05	KW=7.38, p>0.05

Tablo 5. Hemşirelerin mesleki özelliklerinin TPIÖ puan ortalamalarıyla karşılaştırılması (devamı)

Özellikler	ALT BOYUTLAR			Toplam puan
	Özerklik $\bar{X} \pm SS$	Yeterlik $\bar{X} \pm SS$	İlişki $\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Kurumun beklentilerini karşılama durumu				
Çok karşılıyor				
Karşılıyor	26.18±4.21	21.09±3.67	27.18±4.68	73.90±11.57
Kararsız	23.45±3.98	20.14±3.14	27.85±4.37	71.10±8.75
Karşılmıyor	22.73±4.56	20.34±2.94	27.81±3.67	70.49±8.62
Hiç karşılmıyor	22.50±4.46	19.80±3.01	27.23±3.79	69.26±8.45
Test ve p değeri	21.57±5.18 KW=16.94, p>0.05	19.44±3.47 KW=6.14, p>0.05	27.09±4.03 KW=4.92, p>0.05	67.70±9.42 KW=13.74, p<0.05
Çalışılan kurumda duygu ve düşüncelerin dikkate alınma durumu				
Çok dikkate alınıyor	23.42±3.90	19.42±2.83	27.63±5.16	70.26±9.05
Dikkate alınıyor	23.26±4.12	20.22±3.25	28.17±4.05	71.21±8.46
Kararsızım	22.87±4.13	19.97±2.93	27.68±3.85	70.02±8.28
Dikkate alınmıyor	22.63±4.75	19.88±3.03	27.04±3.73	69.42±8.99
Hiç dikkate alınmıyor	21.67±5.00	19.69±3.35	27.10±4.02	68.03±9.15
Test ve p değeri	KW=8.70, p>0.05	KW=4.41, p>0.05	KW=11.54, p<0.05	KW=12.16, p<0.05

Meslekte toplam çalışma süresinin ve kurumda kabul gördüğünü düşünen hemşirelerin TPIÖ alt boyutlarından yeterlilik, ilişki ve özerklik puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. (Tablo 3)

Tartışma

Araştırmada hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, hemşirelerin çoğunun kadın ve evli olduğu, büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğu ve gelir durumunun kısmen yeterli olduğu saptanmıştır. Çalışma sürelerinin değişkenlik gösterdiği, farklı birimlerde ve farklı pozisyonlarda çalıştıkları belirlenmiştir. Türk'ün (23) Doğan ve Eryılmaz'ın (24) tüm akademisyenleri değerlendirdikleri çalışmada TPIÖ ölçek alt boyutlarının ve toplam puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu belirtilmiştir. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada erkek hemşirelerin, kadın hemşirelere göre yeterlilik ihtiyacının düşük olduğu görülmüştür. Bu çalışmada; temel psikolojik ihtiyaçların yeterlilik boyutunda kadın ve erkek arasındaki anlamlı farklılığın, cinsiyetler arasındaki farklı tutum ve davranışlardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş gruplarına göre puan ortalamaları değerlendirildiğinde; 18-25 yaş grubundaki hemşirelerin özerklik, yeterlilik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu fakat bu farklılığın anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Türk (23)'ün, çalışmasında yaş değişkeni bakımından, akademisyenlerin özerklik, yeterlilik ve ilişki değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Bayraktar'ın (25) hakemlerde, Annaberdiyev'in (26) öğrencilerde yaptığı çalışma bulgularıyla bu araştırma sonuçları paralellik göstermektedir.

Bu çalışmada hemşirelerin eğitim durumlarına göre; özerklik, yeterlilik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Türk'ün (23) yaptığı çalışmada akademisyenlerin öğrenim durumu değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaçlardan özerklik, yeterlilik, ilişki arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Hemşirelerin medeni durumlarına göre, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Türk'ün (23) çalışmasında da, medeni duruma göre temel psikolojik ihtiyaç alt

boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Bu araştırmada, çocuk sahibi olmayan hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Türk'ün (23) akademisyenlerin çocuk sahibi olma durumlarına göre, temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin gelir durumu algısına göre, temel psikolojik ihtiyaçlar alt boyutlarından özerklik alt boyutu ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Yeterlilik ve ilişki alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Türk'ün (23) çalışmasında akademisyenlerin gelir düzeyi değişkenine göre temel psikolojik ihtiyaç alt boyutlarından, yeterlilik alt boyutu ve ilişki puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken özerklik alt boyutu puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir. Bu çalışma bulgusu, yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Hemşirelerin çalıştıkları hastane ile özerklik alt boyut puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve yeterlik, ilişki alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin çalıştıkları, Van Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde, özerklik alt boyut puan ortalamasının anlamlı olmasının, hemşire sayısının az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelerin toplam çalışma yılı; temel psikolojik ihtiyaçlarının alt boyutlarından özerklik ve ilişki alt boyutu ile toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, yeterlilik puan ortalamasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Hizmet süresi 1-5 yıl olan hemşirelerin psikolojik ihtiyaçlarındaki tatminin, çalışma yılı farklı olan diğer hemşirelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum hastanenin genç bir hemşire topluluğundan oluştuğunu göstermektedir. Aynı zamanda hizmet yılı artışı ile hemşirelerin psikolojik ihtiyaçlarının artışı arasında da doğru bir orantı olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerden, hemşirelik hizmetleri müdürü olarak çalışan hemşirelerin özerklik, yeterlik, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamasının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Türk'ün (23) , akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarını belirlediği çalışmada, yönetimde görevli olan akademisyenlerin temel psikolojik ihtiyaçlarından özerklik ve ilişki alt boyutu puan ortalamaları arasında yönetim görevi olmayan akademisyenlere göre, anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirtmiştir. Bu bulgu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Bu bulgular doğrultusunda araştırma, iki farklı şekilde yorumlanabilir. Birincisi; buldukları mesleki kıdemden dolayı yöneticilerin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanışlık düzeyleri yüksektir. İkincisi ise temel psikolojik ihtiyaçları karşılanmış bireyler, iş yaşamında ve kariyerlerinde başarıya ulaşabilmektedirler. ÖBK'nın temel psikolojik ihtiyaçların desteklenmesiyle bireylerin içsel motivasyonun yüksek olacağı ve öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olacağı yönündeki açıklaması dikkate alındığında ikinci açıklamanın daha geçerli olduğu düşünülmektedir (27) Gerçekte ne olduğu ise, daha derinlemesine ve veri toplamayı gerektiren nitel desenli araştırmalarla ortaya konabilir.

Hemşirelerin çalıştıkları birimdeki çalışma süreleri; temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik ve yeterlilik alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık göstermezken, ilişki boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Hemşirelerin günlük iş yükü temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarından özerklik, yeterlilik ve ilişki alt boyutu, toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu farklılığın kurumlarda çalışan hemşirelerin %46.0'sının 26-33 yaş aralığında olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelerin mesleği sevmesine göre özerklik, yeterlilik, ilişki ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Mesleği isteyerek seçmek; bireylerin mesleği severek yapmalarına, kurumu ve meslektaşlarını sevmelerine, mesleki ilişkilerinin ve iş doyumlarının yüksek olmasına dolayısıyla çalışma ortamlarını olumlu algılamalarına etki etmektedir (28) .

Kurumun beklentileri karşılama durumuna göre, yeterlilik ve ilişki puan ortalamalarında farkın anlamlı olmadığı, özerklik alt boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır.

Çalıştığı kurumda duygu ve düşüncelerinin dikkate alma durumu, özerklik, yeterlilik alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmemiş, ilişki alt boyutu ve toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Sağlık çalışanları sürekli bir etkileşim içerisindedir. İlişki ihtiyacı alt boyutunun anlamlı olması, çalışılan kurumun, hemşirelerin duygu ve düşüncelerini dikkate aldığı düşündürmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmadan ulaşılan bulgular bütünsel olarak değerlendirildiğinde, temel psikolojik ihtiyaçların doyumunun motivasyonu artırıcı, kaygıyı azaltıcı etkisi olduğu söylenebilir. Hemşirelerin de temel psikolojik ihtiyaçları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Araştırmaya katılan hemşirelerin genel olarak servis hemşiresi olduğu, 33 yaşın altında, lisans eğitimine sahip, bayan ve evli oldukları ve hemşirelik mesleğini sevdikleri,
- Hemşirelerin temel psikolojik ihtiyaçları alt boyutlarında özerklik ihtiyacı, yeterlik ihtiyacı ve ilişki ihtiyaçlarının olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşirelerin, temel psikolojik ihtiyaçları öneminin vurgulandığı, eğitim programlarına katılmaları konusunda desteklenmeleri ve bu konuda farkındalık oluşması,
- Hemşireler tarafından sosyal programların planlanması ve sosyal ortamlarda birlikteliğin sağlanması,
- Hemşirelerin psikolojik anlamda kendilerini değerlendirmeleri ve geliştirmeleri konusunda bilinçlendirilmeleri önerilebilir.

Kaynaklar

1. Karaöz S. Hemşirelerin politik gücü. Cumhuriyet Üniversitesi, Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, Sivas, 2004, 8:30.
2. Deci E L, Vansteenkiste M. Self-determination theory and basic need satisfaction: understanding human development in positive

psychology. Ricerche Di Psicologia, 2004, 27: 17-34.

3. Deci E, Connell J ve Ryan R. Self-determination in a Work Organization. Journal of Applied Psychology, 1989, 74: 580-590.
4. Maslow Teorisi. : Erişim Tarihi : 04.09.2014
5. Kanoğlu B. Çalışan Memnuniyeti ve Motivasyonuna Etki Eden Unsurlar: İstaç A.Ş. Örnek Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2007, 23.
6. Temel Psikolojik İhtiyaçlarımız Ne Kadar Karşılıyor? <http://ajanspsikoloji.com/temel-psikolojik-ihtiyaclariniz-ne-kadar-karsilaniyor> Erişim Tarihi: 04.06.2014.
7. Budak S. Psikoloji Sözlüğü, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2000.
8. Deci E. L, Ryan, R. M. The 'what' and 'why' of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry, 2000, 11:227-268.
9. Ryan R.M, Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American Psychologist, 2000, 55; 68–78.
10. Ryan RM, Deci EL. The darker and brighter sides of human existence: Basic psychological needs as a unifying concept. Psychological Inquiry, 2000, 11: 319-338.
11. Arık A. Motivasyon ve Heyecana Giriş, 3.Baskı, İstanbul, Çantay Kitabevi, 1996:58
12. Terakye G. Hemşirelikte İletişim ve Hasta Hemşire İlişkileri, , Ankara, 1994
13. Sönmez V. Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004
14. Oflaz F. Felaketlerin psikolojik etkileri ve hemşirelik uygulaması, Cumhuriyet Üniversitesi. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, Sivas, 2008, 12:1
15. Yiğit R. Konya İlinde Öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının bir kısım değişkenler bakımından incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2012, 27: 317.
16. Çankaya CZ. Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumunu ve iyi olma. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2009, 7: 691-71.

- 17.Özaydın N. Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011:21-23
- 18.Durmaz M. Ortaöğretim Öğrencilerinin (10. Sınıf) Temel Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılansızlık Düzeyleri, Motivasyon ve Matematik Kaygısı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2012.
- 19.Çelikkaleli O, Gündoğdu M. Eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Malatya, 2005, 6:43-53.
- 20.Gagné M. The role of autonomy support and autonomy orientation in prosocial behavior engagement. *Motivation and Emotion*, 2003. 27:199-223.
- 21.Sünbül AM, Kesici Ş, Üre Ö, Bozgeyikli H. Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği, VII. Ulusal PDR Kongresinde Sunulan Bildiri, Malatya, 2003.
- 22.Durmaz M, Akkuş R. Ortaöğretim öğrencilerinin hayallerindeki matematik bağlamında matematik algılarının, bu algıları etkileyen faktörlerin ve matematikten beklentilerinin incelenmesi. IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulan bildiri, İzmir. 2010.
- 23.Türk S. Akademisyenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Temel Doyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2013.
- 24.Doğan T, Eryılmaz A. Akademisyenlerde işle ilgili temel ihtiyaç, doyumu ve öznel iyi oluş. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2012,12:383-389.
- 25.Bayraktar G, Kuru E. Güreş hakemlerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi. Niğde üniversitesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2007, 1:27- 39.
- 26.Annaberdiyev D. Türkiye’de Eğitim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi,2006: 26.
- 27.Aktepe E. Genel İşletme, Mesleki ve Teknik Yayınlar Serisi, Nobel Yayın Dağıtım, Kasım 2007,19.
- 28.Mollaoğlu M ve ark. Hastanede çalışan hemşirelerin çalışma ortamlarına ilişkin algılarının değerlendirilmesi, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2010, 5:15.